

Otočac – grad na vodi

Kad stariji ‘divanidu,’ češće se može čuti da je davno prije u Gackoj dolini sve bilo pod vodom ili da je tu prije bilo more. Naravno, nema preciznoga vremenskog određenja koliko je to zapravo bilo davno, a ‘more’ u narodnom govoru podrazumijeva svaku veću vodu. Možemo se lako domisliti da se možda misli na vrijeme kada je rijeka Gacka plavila veliki dio današnjega područja Otočca, pa je i sam Otočac bio ‘wasserburg’.

Otočac kao ‘Veneciju u malom’ najlakše možemo zamisliti zahvaljujući Valvazoru koji je davne 1689. godine, između ostalog, otisnuo i grafiku Otočca. Usred jezera, odnosno proširenja Gacke, na malom otočiću uzdizala se utvrda opasana debelim zidinama, s crkvom sv. Marije Magdalene i velikom središnjom kulom unutar zidova. U vodi uokolo utvrde bile su podignute male sojenice na stupovima u kojima su također stanovali vojnici sa svojim obiteljima. Stanovništvo Otočca više je stoljeća činila isključivo vojna posada sprječavajući nadiranje Turaka prema Primorju i unutrašnjosti. S vremenom, vode je bilo manje, a tijekom godina provedene su brojne melioracije, što je sve dovelo do svođenja Gacke u današnje korito, uz povremena veća ili manja plavljenja.

Dakle, ime Otočca zaista dolazi od malog otoka, otočića, otočca. No, kako nekadašnju stvarnost danas doista doživljavamo pomalo nevjerojatnom, ne čudi da priču o Otočcu, kao gradu na vodi, mnogi prihvaćaju kao legendu.

Iz tih vremena je i sljedeća priča koja govori o narodnom vjerovanju u ženske osobe posebnih moći – vještice. Danas su pak u narodu itekako živa pripovijedanja o vilama i viškama, a tko su one doznat ćete u nekima od naših priča. Vile spominje čak i Valvasor, pišući kako narod u Otočcu i okolnim mjestima vjeruje u – nimfe.

Čarolija koja je spasila Otočac

Iz davnih vremena potječe narodno vjerovanje u ženske osobe posebnih moći. I dan danas se mogu čuti priče o susretima s viškama ili vilama. Spominje ih i Valvasor pišući kako narod ovdje vjeruje u – nimfe. On je zabilježio i sljedeću priču. Kad su jedne davne godine Otočani ubili svog zapovjednika koji je loše postupao prema njima kažnjavajući ih za svaku sitnicu šibanjem, austrijski car je poslao postrojbu konjanika da kazne neposlušnike. Kad su konjanici stigli do Otočca, najprije zapucaše s obale prema kućicama u vodi uokolo tvrđave. U tom trenutku u ‘plavi’ se pojavila starica koja je podigla suknju i pokazala vojnicima stražnjicu. Kad su ovi htjeli otvoriti paljbu, niti jedna puška nije opalila. Oružje je zatajilo jer ga je svojim činima starica začarala.

**plav – vrsta čamca, tradicijskog plovila na Gacki*

Zmija u brinjskome Sokolcu

Uz brinjsku tvrđavu Sokolac veže se puno priča i legenda. Sagradili su je Frankopani, a u vrijeme turskih osvajanja odoljela je brojnim napadima. Do danas su sačuvani ostaci zidova i dobar dio kapele. Jedna od priča kaže da u tvrđavi stanuje velika zmija. U vrijeme 2. svjetskog rata dok su u tvrđavi boravili Talijani, jedan je oficir zatekao vojnika na straži kako spava. Za kaznu zatvorio ga je u duboki podrum Sokolca. Nakon nekog vremena zatvoreni stražar počeo je zapomagati. – Kača! Kača!*, vikao je. Oficir se nije obazirao, jer je mislio da vojnik simulira. Budući da se nakon nekog vremena više nije javljao, oficir je ipak otišao provjeriti. Kad je otvorio vrata samice imao je što vidjeti. Vojnika nije bilo nigdje, a u prostoriji je bila samo ogromna zmija. Kažu da je oficir uzeo pištolj i ubio se, jer nije vjerovao vojniku.

Napisala: Ana Fumić, 1.p.t. (prosinac, 2005.)

**kača – tal. zmija*

Tursko groblje i izvor u Ramljanima

Bio jedan izvor koji je tekao iz Ramljana sve do rijeke Gacke. Kada su u Ramljanima bili Turci, jednom su ubili vola, oderali mu kožu i tom kožom začepili izvor. Od tada je izvor prestao teći u Gacku.

Na jednom brdu koje je sada svo obraslo drvećem i grmljem, kako pripovijedaju stari, prije puno godina mogla su se vidjeti uzdignuća u obliku grobova. Kažu da su to grobovi Turaka koji su stradali ili su se smrznuli u oštroj zimi.

Napisala: Sandra Grahovac, 1.p.t. (prosinac,2005.)

Kako je Prozor dobio ime

I danas, ako se zaputite na brdo Prozorina vidjet ćete ostatke kule, kamene zidove koji se polako ruše i žalosno je, što će će kroz godine koje dolaze, nestati.

U davna vremena, kad je prostor današnjeg Prozora prekrivala voda, na brdu Prozorina bio je jedan grad i jedna visoka kula. Na vrhu kule, jako visoko, nalazio se jedan prozorčić. Kad su Turci počeli osvajati ovo područje, s prozora se uvijek moglo vidjeti prijeti li opasnost. Zahvaljujući prozoru bilo se spremno uzvratiti na svaki napad Turaka. Nikada nisu uspjeli osvojiti grad zahvaljujući prozoru na vrhu kule. Tako ova legenda kaže da je moje mjesto Prozor dobilo ime po jednom običnom prozoru.

Napisala: Sandra Dasović, 1.p.t. (prosinac, 2005.)

Blago na Vitlu

Ima jedna legenda o blagu na Vitlu, brdu u Prozoru. Pripovijeda se od davnina, još dok je moja baka bila u mojim godinama. Blago na Vitlu još je uvijek negdje zakopano jer ga do sad nitko još nije pronašao. Priča se da kada ovce idu na ispašu i pasu po Vitlu, uvijek jedna ovca lupi papkom u taj kofer blaga, ali ga je nemoguće otkriti jer se nikad ne vidi koja je ovca lupila. Možda u ovoj legendi i ima neke istine jer je ispod Vitla bio rimski grad i kupalište u kojem su se stari Rimljani kupali. Tko zna nisu li oni sakrili svoje blago i zakopali negdje od straha pred razbojnicima. Pripovijeda se kako blago nije samo na Vitlu, nego i ispod Vitla. Tako je jedan čovjek dok je orao s konjem i plugovima, na istom mjestu zapinjao vrhom pluga za blago.

Napisao: Hrvoje Cetinjanin, 1.p.t. (prosinac, 2005.)

U vražjoj kočiji do Kutereva

Od dûga, jelovih i smrekovih dasaka, pravile su se u Kuterevu bačve. Kako su ljudi bili siromašni, nosili su dûge na leđima. Prije mnogo godina neki je čovjek išao u šumu po dûge. Jadan je bio jako umoran, a od kuće ga je dijelilo još puno kilometara. Idući putem sam je sebi rekao na glas: ‘Ni vruga, ni Boga da nađe i preveze me do sela!’

U taj tren kraj njega se stvori neki čovjek u kočiji. I reče mu: ‘Ajde upadaj, stari!’ Čovjek se popne u kola i reče: ‘Hvala ti, Bože!’ Istoga časa ispadne iz kočije i nađe se na početku sela, nekoliko metara od svoje kuće. Taj kočijaš je bio sam vrag i da ovaj čovjek nije zahvalio Bogu, ne zna se gdje bi završio.

Napisala: Katarina Burić, 1.p.t. (prosinac, 2005.)

Skalina bezdanica

Priču koju ću vam ispričati čula sam mnogo puta. Počelo je to kada se jedan čovjek po imenu Jovo Skale noću vraćao iz prela. Kad je ušao u svoje dvorište, oko njega su se pojavile viške i počele plesati kolo. Prestrašeni čovjek nije znao što da radi pa je krenuo u kuću, ali su ga viške zaustavile, uhvatile ispod ruku i odnijele preko Gacke u šumu zvanu Sikavčevi dolci. Nakon što su na Jovu bacile čini, on je propao u bezdanicu. Tjedan dana Jovo se mučio i mučio te napokon izašao van. Izgleda da je bio dobar čovjek, i da ga je Bog spasio. Volim slušati kad netko pripovijeda ovakve legende i priče iz prošlosti, a pogotovo moja baka koja je u tome pravi majstor.

Napisala: Mira Dujmović, 1.p.t. (prosinac, 2005.)

Snježno raspelo pod Forticom

Srijeda, 8. veljače 2006., naizgled dan kao i svaki drugi. Ipak, ovaj se po nečemu razlikovao. Gradom su šetala začuđena lica. Razlog? Navodno ukazanje raspela. Na krovu dvorišne zgrade kraj obiteljske kućice pod Forticom. Snijeg, kojega je preko noći napadalo 10-ak centimetara, prekrio je sve otočke krovove, ali jednoga na poseban način. Na sredini krova, u nedirnutoj bjelini, ocrtavao se izdignuti oblik križa odnosno raspela okrenutog prema kapelici Majke Božje od sedam žalosti na Fortici. Kad se drugoga dana snijeg već svugdje istopio pod zrakama sunca, na krovu je ostao bijeli križ, i polako se i on otopio. Mnogi su znatiželjnici ulazili u dvorište da bi svojim očima vidjeli 'čudo'. Je li to bila neka poruka ili znak? Ili, kao što sam čula od nekih, samo 'ljudske budalaštine'? Voljela bih da sam o tome doznala nešto više, no nitko nije htio raspravljati o toj čudnoj pojavi. Kako je snijeg mogao napadati baš u obliku raspela? I lijepo oblikovan zauzeti sredinu krova? Možda vrijeme nosi odgovor, ili će nas uvjeriti ili razuvjeriti...

Napisala: Maja Žubrinić, 1.p.t. (veljača, 2006.)

Kako je nastalo Konjsko jezero

U mome selu pripovijeda se legenda o jednom čovjeku i njegovim konjima i ide ovako: U Kompolju je živio jedan čovjek koji je imao puno konja, a dozivao ih je nekim neobičnim glasovima. Toliko se razumio u konje i ti su njegovi čudni glasovi bili tako savršeni da je uspio pripitomiti mnoge divlje konje. Svakoga dana vodio ih je na pašu, na jedno veliko polje. Jednog je jutro morao ići na posao, a konji su bili uznemireni te su sami krenuli u polje. Od tada ih više nitko nije vidio. Ljudi još pričaju da je čovjek kad je došao kući i vidio da konja nema, otišao do toga polja gdje su svakodnevno pasli. Dozivao ih je, ali bez rezultata. Konja nije bilo. Pripovijedalo se da se odronila zemlja i otvorila jama koja je progutala konje. Od tada, kad se u proljeće snijeg otapa, sva voda se slijeva u tu jamu. Zbog ovog je događaja polje, na kojem su konji pasli i na kojem su u zemlju propali, nazvano Konjsko jezero.

Napisala: Kristina Fajdetić, 2.p.t. (rujan, 2006.)

Začarana krava

Bile dvije djevojčice koje su zajedno svaki dan čuvale krave. Djevojčica koja se zvala Ankica imala je mamu koja je bila vještica. Mama druge djevojčice Ljubice bila je vrlo draga žena. Jednoga dana dok su čuvale krave, Ankica je trčala i trčala oko krava, onda je legla na zemlju i nešto mrmljala, a Ljubica je sve to samo gledala. To se događalo svaki dan te Ljubica ispriča svojoj majci što Ankica radi. Mama sasluša Ljubicu te joj reče da i ona kad Ankica bude trčala, oprtrči nekoliko krugova i pritom neka kaže: 'Što tebi, to i meni!'

Navečer Ljubičina mama uđe u staju te krene musti mlijeko, a mlijeka sve više i više, nije se mogla načuditi. Onda se dosjetila da je krava do sad malo mlijeka imala jer ju je vještica začarala i da je Ljubica svojom nevinom čarolijom uništila vještichino čaranje. Vjerujem da svaka legenda ima u sebi ponešto istine jer kod nas se kaže: 'Gdje ima dima, ima i vatre'.
Napisala: Katarina Burić, 2.p.t. (rujan, 2006.)

Noćni ples s viškama

Jednom davno baka mi je ispričala jednu priču toliko uvjerljivo da sam povjerovala kako je istinita. U našem se selu jedna žena svađala sa svojim sinom te ga je istukla, a nakon toga otišla u štalu pomusti krave. Dok je ona bila u štali, dječak je u sumrak izašao iz kuće na kolan. Kad se žena vratila u kuću, pitala je starije sestre znaju li gdje im je brat. Nisu znale ništa. Žena se zabrinula i odlučila ga tražiti. Zajedno s kćerima tražila ga je po selu cijele noći, ali bezuspješno. U zoru su pronašle dječaka na kraju kolana, isprebijanog. Neko vrijeme nije mogao govoriti od straha, a kad se pribrao rekao je da su ga istukle crne babe, odnosno viške, i da su cijelu noć s njim plesale kolo. Ne znam je li ta priča bar dijelom istinita ili je samo bakina izmišljotina, ili možda plod mašte drugih ljudi. I u mnogim drugim pričama iz narodnog folklora viške itekako postoje.

Napisala: Andrea Rajković, 2.p.t. (rujan, 2006.)

Crni krug

Postoji još jedna priča koja govori o ženama koje ljudi zovu viškama. One bi oko ponoći na travi plesale vatreno kolo. Zapalile bi vatru i oko vatre plesale, a za njima bi ostao crni trag kružnog oblika. Takav bi se crni krug na livadi ili na proplanku prema legendi pojavio prije nekog važnog dana. Kada ljudi vide krug, kažu da su tu viške plesale odnosno igrale kolo i tako prizivale vraga, svoga gospodara. Ova se legenda pamti do danas.

Napisala: Mihaela Rajković, 2.p.t. (rujan, 2006.)

Kako je nastalo senjsko groblje sv. Vida

Postoji legenda o nastanku groblja sv. Vida u Senju. Bilo je vrijeme ljetne kosidbe. Ljudi su po užasnoj sparini kosili njive. Premda je bilo sparno, oni su voljeli taj dio godine. Tada su mogli pričati jedni s drugima, veseliti se. Svakog radnog dana, čim bi sunce zašlo i rad prestao, pjevalo bi se, plesalo i veselilo. To je za seljake bio poseban dio godine. Sparne ljetne večeri bile su uljepšane ljudskim smijehom i žamorom. Jednog prijepodneva dva su brata kosila travu na svojim njivama. Jedan od braće je zastao da bi se malčice odmorio, dok je

drugi još uvijek kosio. Skinuo je šešir, obrisao čelo od znoja i pogledao prema širokoj njivi. Tada je na sredini njive ugledao kapelicu obasjanu svjetlošću, jačom od podnevnog sunca. Gledao je kratko u nju, a onda zovnuo brata i rekao: 'Vidi, brate, onamo! Vidi!'.

Brat se prestrašio i naglo se okrenuo, ali ma koliko gledao prema njivi, ništa nije vidio.

'Ta ja ništa ne vidim!' rekao je.

'Ne, ne buncam i nije mi sunce udarilo u glavu. U sredini njive vidim kapelicu obasjanu nekom čudnom svjetlošću', ponavljao je prvi brat.

'Ja ništa ne vidim. Možda je to ukazanje koje nas želi na nešto upozoriti?' zapitao se drugi brat.

'Ne znam, brate, samo neću zaboraviti ono što sam vidio!' odgovorio mu je ovaj. I nastavio dalje pripovijedati kako je vidio kapelicu te se priča daleko pročula. Na mjestu gdje je vidio kapelicu zaista je sagrađena kapelica i oko nje groblje, a po tome što je brat kad ju je ugledao vikao 'vidi, vidi' nazvana je sv. Vid. Kad god prolazim tim grobljem, osim dragih ljudi koji ondje počivaju, sjetim se i legende o nastanku groblja i kapelice.

Napisala: Maja Nekić, 2.p.t. (rujan, 2006.)

Čudesni krasnarski cvijet

U davna vremena u krasnarskoj šumi nastala je pobožna priča. U toj šumi djeca pastiri čuvali su svoja stada. Jednog dana na običnom panju ugledali su čudesan cvijet, a u cvijetu sliku Majke Božje. Djeca su ubrala cvijet i ponijela kući u Krasno da bi ga stavili u kapelicu koja se tamo nalazila od davnina. Začudo cvijet je odjednom nestao, a pastiri su ga ponovno našli na istom mjestu, na panju u šumi, i to se tako ponavljalo nekoliko puta. Kad se narod osvjedočio da se to stvarno događa, sagradio je u šumi na tom mjestu kapelicu u čast Majci Božjoj Krasnarskoj.

Napisala: Loreta Majnarić, 2.p.t. (rujan, 2006.)

Reljef Majke Božje ili ... (Prva priča)

Nedaleko moje kuće prije mnogo godina stari ljudi su za vrijeme žetve na mjestu koje se zove Rajanov grič pronašli veliki kamen na kojem se ukazala Majka Božja, kao da ju je netko isklesao. To mjesto je danas sveto mjesto, a posjećuje se najviše ljeti.

Napisala: Željka Dujmović, I. trg. (prosinac, 2006.)

Reljef Majke Božje ili ... (Druga priča)

Moje mjesto Čoviće smješteno je na desnoj obali srednjeg toka rijeke Gacke. Na zemlji koja se zove Rajanov grič prije je bilo puno ogromnoga kamenja. Na jednom velikom kamenu Rimljani su ostavili trag isklesavši svoga boga koga su štovali. To se sve trebalo minirati jer je kamenje trebalo za izgradnju ceste. No, za vrijeme miniranja došao je svećenik i rekao da taj kamen ne diraju jer je na njemu kip Majke Božje. I tako je sačuvao od uništenja vrijedan spomenik. Ljudi su se od tada promijenili, štovali su taj kip, tzv. Majku Božju, čistili ga, palili svijeće i donosili cvijeće. No, to je zapravo bio kip boga Mitre u živoj stijeni.

Napisao: Mario Votić, I. trg. (prosinac, 2006.)

Vrilce – izvor božice Dijane u Prozoru

Vrilce je izvor odnosno mali pritok rijeke Gacke u Gornjem Prozoru. Lijepo je i ljudi paze da ne propadne. Još 20-ih godina prošlog stoljeća učvršćen je podzid koji je počeo kliziti. Najstariji žitelji Prozora rado govore o kvaliteti vode prije vodovoda i o nekim lijepim običajima vezanim uz Vrilce. Rado se odlazilo na vodu za potrebe u domaćinstvu, ponekad se pritom lijepo zabavljalo uz pošalice, pjesmu i ples. Žene su se rado skupljale na potočicu i prale rublje i vunu. Postoji i neka stara legenda o božici Dijani i o nekoliko njenih izvora, a danas je nama u Prozoru prema usmenoj predaji kao Dijanin izvor poznato samo Vrilce. O tome bi možda više znao netko iz moga sela.

Napisala: Ivana Bunjevčević, I. trg. (prosinac, 2006.)

‘Grčko’ vrelo u Križpolju

Nedaleko od Križpolja nalazi se Vrelo. Još prije stotinu godina ljudi iz obližnjega zaseoka koristili su iz njega vodu za piće i napajanje stoke. Do izvora se prolazi niskim tunelčićem dugim 30 metara. Na kraju tunela nalazi se izvor, a iz njega se voda izlijeva u bazen sagrađen u obliku polumjeseca. On je napravljen klesanim kamenom, a čvrstoću mu daje ilovača korištena kao cement. Legenda kaže da su taj prekrasan mali tunel, izvor i bazen napravili stari Grci koji su u davna vremena tamo bili naseljeni.

Napisala: Antonia Pavlović, I. trg. (prosinac, 2006.)

Baba Rajkovička obranila Brinje

Prilikom napada Turaka na Sokolac, Zrinski i Frankopani su sa svojom svitom i ostalim ljudima branili stari grad, a baba Rajkovička je skuvala juvu i poljivala po Turcima koji su se pokušavali popeti u grad. Tako, na sreću, nisu uspjeli.

Napisala: Lidija Vranić, 2. trg. (prosinac, 2008.)

Crkvice sv. Apolonije propala u zemlju

Naš stari narod kaže da je nekad davno na Umcu u Brinju postojala crkvice sv. Apolonije koja je propala u zemlju. I danas se na tom mjestu može vidjeti jama, a narod još kaže i da ako na tu jamu točno u podne nasloniš uho, iz nje se još uvijek čuju zvona crkvice sv. Apolonije.

Napisala: Lidija Vranić, 2. trg. (prosinac, 2008.)

Kapelica na Umcu propala u zemlju

Nekada davno, kažu naši stari, na Umcu u Brinju postojala je kapelica. Pored nje su se nalazili mladi i prelili. Pored te kapelice momak je ostavio svoju djevojku, a ona je od tuge umrla. Kada je djevojka zauvijek zatvorila svoje oči, crkvice se urušila i potonula u zemlju, a brdašce se sravnalo i odmah je bilo pokriveno travom, kao da nikada ničega tu nije bilo. Kažu ljudi da ako točno u podne prisloniš uho na brdašce, možeš čuti kao tužno zvone zvona potonule kapelice.

Napisala: Ivana Perlić, 1. ekon. (siječanj, 2010.)

Frankopan pobijedio medvjeda

Nekada davno plemić Frankopan išao je u lov i dok je jahao, napao ga je medvjed. Nekim se čudom uspio obraniti od medvjeda i zato što je ostao živ zavjetovao se da će izgraditi crkvicu i na nju postaviti medvjedu glavu. To je i učinio, a nazvao ju je crkvica sv. Vida.

Napisala: Lidija Vranić, 2.trg. (prosinač, 2008.)

Rimljani u bunarima sela Hobari

Divani se da su nekada davno u selu Hobari živili Rimljani. Jedne je godine u sedmom mjesecu zapalio snig, a oni su dugo bili zatrpani u dva bunara i jedva preživili. Čim se taj snig otopio, oni su pobegli iz sela Hobarov, to jest iz celog Brinja. A i danas kad odeš u selo Hobare, najdeš ta dva bunara u kojima su Rimljani bili zatrpani.

Napisala: Lidija Vranić, 2. trg. (prosinač, 2008.)

Zaboravljena tradicija – kerepljenje

- Kako se kerepilo i kako su se trupci vukli?

Trupci se najprije posičedu u šumi, zatim se dovežedu na obalu Gacke, onda ide guranje trupcev u vodu i, na kraju, spajanje. Trupci su se vukli konjima, volima, štrcima i lancima.

- Kako su se drva pilila u starini?

U starini, dok ni bilo motorni pil i moderne mehanizacije, pililo se ručnom pilom. Malo ki da danas ima ručnu pilu.

- Objasnite ča su to gužve?

Najprije se odsiče mlado drvo, bilo lijeska ili bukva, to se unda uvije, ali gužva mora bit mekana i s ton se gužvon vežedu za kljine ki su se zabijali u trupce. U ednon se redu nalazidu 4 trupca, a komada trupac i do 20-ak.

- Moradu li se kvake zatesat za trupac?

Moradu jer ako nema kvake, ne more se trupac izvuć iz šume. Unda se napravi štica i drveno veslo, posičedu se mlada tanka bukova stabalca za sukanje gužvi, u drvo se zateše drveni kljin s kin se trupci povežuju i još niz drugi sitnic.

- Ča je štica?

To je dugačka motka na čijemu se vrvu nalazi metalna kuka i šiljak koji odguruje ili privlači splav prema obali.

- Ča su mladije?

To su plavi od trupcev.

- Koliko treba ljudi za vuču plavi?

Treba 3 čovika. Edan kaj na konopcu tegli mladije, samo onde di je Gacka bila spora, edan kaj veslon na prvoj plavi određuje pravac i edan na zadnjoj plavi kaj šticom odguruje i privlači obali kraj plavi.

- Ča je capin?

Capin je edan predmet za okrićanje i spuščanje trupac u šumi, a može služiti i za zabijanje kvak.

- Ča je plav?

Plav je tradicionalno starinsko plovilo ko je služilo za košenje rese, prevoz preko Gacke, a služilo je i za prevoz ljudi i rane.

- Je li kerepljenje bilo težak posal?

Je, bil je težak posal, a bilo je trupac kaj je znal i potpit na dno Gacke.

- Kako se u starija vremena živilo?

Teško i puno se radilo, a do novac se teško dolazilo.

- Je li se delalo cele godine?

Je, delalo se cele godine, i po zimi i po letu, opće ni bilo godišnjeg odmora.

- Mogu li kerepljenje i mladije biti svojevrsna turistička atrakcija na rijeci Gacki?

Pa mogu biti, to ovisi kakva je turistička sezona.

Napisala: Antonija Kostelac, 2. trg. (prosinac, 2008.)

Kuterevski govor

Kuterevo je jedno malo, prelijepo selo koje krase planina Velebit. Ja sam djetinjstvo provela u njemu iako sam puno puta maštala kako bi bilo da živim negdje drugdje. No, što sam starija, sve više vidim ljepotu prirode i slobodu koju imaju djeca.

Kad spomenemo Kuterevo, onda nam dođe na pamet nekoliko asocijacija. Neki će odmah pomisliti na izradu raznog drvenog posuđa, stolica i drugog, a neki na njegov karakterističan kuterevski govor.

Zadnjih je godina Kuterevo postalo poznato po tome što se u njemu nalazi prvo utočište za mlade medvjede. Upravo zbog toga iz godine u godinu u Kuterevo pristiže sve više turista i tu se pojavio i prvi jezični problem. Svi ti došljaci ne izgovaraju pravilno ime Kutereva, nego govore Kutarevo s naglaskom na drugom mjesto na prvom slogu.

U početku je neke mještane to vrijeđalo, ali su se već navikli i uvijek moraju objašnjavati da to nije pravilno. Ovaj problem se javio prije mnogo godina, još 1990. kada je na svim državnim kartama Hrvatske pisalo: Kutarevo. Poslije toga je i na svim cestovnim znakovima za Kuterevo pisalo Kutarevo. Nakon nekoliko godina te su pogreške djelomično ispravljene, ali neki su i dalje nastavili govoriti pogrešno jer su tako navikli, na žalost, ne svojom krivnjom.

Što se tiče govora u Kuterevu, postoje brojne jezične osobitosti. Tako, primjerice, u sklonidbi vlastitih imena u muškom rodu mještani Kutereva u dativu dodaju sufiks – *eti*, npr. Marko – *Marketi*, Stipe – *Stipeti*. U nekim slučajevima dodaju u dativu sufiks – *i*, npr. Hrvoje – *Hrvoji*, Martin – *Martini*. Ženska imena sklanjaju se kao i u hrvatskom standardnom jeziku.

Mještani Kutereva dosljedno ne vokaliziraju završni suglasnik – *l* u glagolskom pridjevu radnom za muški rod, pa govore: *mislil*, *čital*, *gledal*, *išal*. Također ne provode sibilizaciju u imenicama, pa neće reći u knjizi nego *u knjigi*, ne majci nego *majki* itd.

Kuterevci imaju u leksiku niz karakterističnih lokalizama npr. *ružinje* (mahune), *gamêlica* (manja zdjela), kao i čakavskih dijalektizama npr. *fort* (potpuno, skroz), *simo* (ovamo), *gren* (idem).

Druge jezične osobitosti dobro se vide u sljedećoj priči jedne starije žene iz Kutereva:

E, kad sam ja bila mlada, svet ni ovako živil ko sad. Nekako, sve je bilo drukše van sad, ne znam kako da ti rečen. Sad ću ti ja nešto izdivanit. Mi mladi uvik smo se skupljali nediljom ispred crikve i tancali kolo, a nas dvi, tri cure uvik smo poginjale neku pismu. Eto, a tiga sad nima. Il' kad bi vani bilo jako hladno preko zimi, mi bi se našli u nečiji kući i zbijali šale. Nikad nam ni bilo dosadno.

Najbolji del života su mi oti moji divojački dani, a tad sam upoznala svojiga čoveka.

Ah ...naša svadba je durala tri cela dana, svi su bili veseli i svi su jako pivali i svirali da i sad celo misto pripovida o tomu. A tek moja kiklja, bila je sva od čipke, nešto prelipo. I tako zero po zero, pa san i dicu rodila, a ni mi ih bilo lako odajat jer je u oto vreme trebalo puno radit i zarađevat za život, al' fala Bogu dragimu, sve je dobro ispalo i sad iman veliku familiju. Ovako nekad se sitin, pa durh misljin o timu što san proživila. Bilo je u mojimu životu puno

tiga i dobriga i lošiga, ali vajak san nekako našla izlaz. I sad kad san ovako stara, iman svoje koji mi pomažedu i voljidu me pa san jako sretna, a uvijek svojin unučadin pripovidan dobre savjete i valjda ćedu ih se verat.

Napisala: Kristina Vukelić, 2.p.t. (prosinac, 2006.)

Kako je Obilje dobilo ime

Prije nekoliko stotina godina Gacka se vrlo često izlivala iz svoga korita na području današnjeg Obilja. Poplava bi trajala nekoliko dana pa bi se Gacka vratila u svoje korito, ali bi za sobom na površini ostavila mnogo ribe. Narod je tada pričao da ima obilje ribe pa je Obilje po tome dobilo naziv.

Napisao: Karlo Kostelac, 1. ekon. (siječanj, 2010.)

Kako je Kuterevo dobilo ime

Ja ću vam reći kako je dobilo ime selo Kuterevo u kojem živim.

Kuterevo je dobilo ime po kutu. Prije mnogo stoljeća na mjestu današnjega Kutereva bila je sama šuma i onda su ljudi počeli sjeći šumu da se mogu tu naseliti. Kad su se naselili, vidjeli su da se selo nalazi u jednom kutu jer su šumu posjekli u obliku kuta. Tako je nazvano Kuterevo. Od tada se priča o tome i ide s koljena na koljeno, nadam se da se neće izgubiti i da će se pričati još mnogo godina.

Napisala: Lucija Burić, 1. ekon. (siječanj, 2010.)

Legenda o zlatu na Velebitu

Na području Like u velebitskim selima ljudi su u davna vremena tijekom ljeta boravili u 'planinskim stanovima'. To su površine ograđene kamenom gdje su ljudi držali životinje na ispaši. U to vrijeme živio je jedan bogati čovjek koji nije imao djece ni rođaka pa nije znao kome ostaviti svoje bogatstvo. Legenda kaže da su u njegovoj kući kad je umro pronašli pismo u kojem je napisao da je svoje zlato zakopao u velebitskoj šumi. Tamo gdje samo prvog dana ljeta prve zrake sunca dotaknu zemlju nalazi se zakopano zlato. Puno je ljudi tijekom godina tražilo to zlato prateći jutarnje sunčeve zrake prvog ljetnog dana, no zlato do dana današnjeg još nije pronađeno. Ta legenda se i danas prepričava među narodom velebitskih sela.

Napisala: Larisa Plišić, 1. ekon. (siječanj, 2010.)

Legenda o senjskoj ulici Višala

Ovu legendu mi je ispričao moj tata. Nekada davno, prije mnogo godina na mjestu gdje je današnja ulica Višala u Senju događale su se mnoge stvari. Tu su se nekada davno vješali ljudi. Tu gdje su danas lijepe kuće, bila su vješala. Kad bi neki čovjek prekršio zakon, toga bi čovjeka tu objesili.

Jednoga dana došao je neki čovjek iz Karlobaga i pitao mogu li mu posuditi vješala jer je jedan njihov čovjek prekršio zakon i treba ga objesiti. No, vješala se nisu mogla dati bez dopuštenja vijeća. Kada je vijeće saznalo što hoće taj čovjek, rekli su da mu neće dati vješala jer su ona namijenjena za njihov narod i njihovu djecu.

Napisala: Martina Biondić, 1. ekon. (siječanj, 2010.)

Kako je nastala Gacka dolina

Po nekim pričama iz davnine u današnjoj Gackoj dolini nekada je sve bilo more. Spominje se u pričama da je iznad sadašnjeg Tonković vrila u Sincu nekada bilo пристаниšte za brodove koje se zvalo Luketinka. I danas postoje kameni vezovi kao dokaz gdje su se vezali brodovi. Da je kod nas nekada bilo more, upućuju razni ostatci životinja, puževa, školjaka, rakova, ježeva, koralja i biljaka. More nije bilo rasprostranjeno po cijeloj Lici nego je zaostalo od većega mora koje se s vremenom povlačilo i ponovno dizalo pod utjecajem tople klime koja je tad vladala u Lici. Stvarale su se tako naslage gipsa, vapnenca i kamenja od kojih je nastao Velebit i druge ličke planine. Kuće u Gackoj dolini bile su zbog mora na većim visinama nego sada. Iznad željezničke stanice Sinac na Udolu postoji nekoliko zidina koje svjedoče o tome.
Napisala: ???????????

Legenda o Pintar klanu

Blizu moje kuće postoji klanac po imenu Pintar klanac. Upitala sam svoju prabaku zna li što o tome. Rekla mi je da su u ruševnoj kući u tome klanu davno prije živjeli bogati i moćni ljudi, možda čak i najmoćniji u ovoj našoj okolici. Ona je tamo bila služavka i rekla mi je da su gazed bili vrlo uljudni i dobri. Obitelj Pintar imala je tri sina, oca i majku. Kako su roditelji bili stari, braća su se borila za nasljeđe. Moja prabaka kaže da se baš i nisu dobro slagali. Došao je dan kada je otac morao napraviti oporuku i bilo je pitanje kome će pripasti kuća. Otac je volio sva tri sina i nije se mogao odlučiti. Braća su se počela svađati, a otac nije mogao podnijeti pritisak i bacio se u klanac. Ljudi kažu da i danas luta klancom duh tužnog oca. Majka je bila tužna i nije se mogla nositi s time te je umrla od tuge. Sinovi su napustili kuću. Danas je ta kuća napuštena, tamna i hladna.
Napisala: Nikolina Mesić, 1. ekon. (siječanj, 2010.)

Perinka

Kad je Gacka još tekla prema Švici, tamo su bili slapovi i mlinice. Švičani su se smatrali bogatim ljudima. U to vrijeme u Švici je živjela mlada cura koja se zvala Pera. Ona se trebala udati za časnika koji je u to vrijeme službovao na našem području, ali su ga jednog dana poslali u neku stranu zemlju. Pera je patila za njim, nije znala je li živ ili mrtav. Prolazilo je vrijeme, a on se nije vraćao. Peri su ljudi govorili da je časnik ne voli, da ju je ostavio ili da je poginuo. Ona to nije mogla slušati i odlučila se baciti u ponor u koji je Gacka ponirala. Njezino tijelo nije nikad pronađeno. Ponor je poslije nazvan po njoj – Perinka. Je li to istina, znaju samo ljudi koji su u to vrijeme živjeli u Švici.
Napisala: Katarina Kostelac, 1. ekon. (siječanj, 2010.)